

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«Товарознавство та експертиза в митній справі»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Кваліфікація: бакалавр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Форма навчання: денна, заочна

Термін навчання: чотири роки

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ
УНІВЕРСИТЕТУ

Голова вченої ради

В. С. Курило

(протокол № 12 від „21” червня 2019 р.)

Освітня програма вводиться в дію
з 1 вересня 2019 р.

Ректор _____ С. В. Савченко

(наказ № 113-ЗД від „25 ” червня 2019 р.)

Старобільськ – 2019

ЛИСТ-ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-професійної програми

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

КВАЛІФІКАЦІЯ: бакалавр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Форма навчання денна, заочна

Термін навчання: 4 роки

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної роботи
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

_____ Д. В. Ужченко

“_____” _____ 2019 р.

В. о. завідувача навчального відділу

_____ В. В. Леснова

“_____” _____ 2019 р.

ПЕРЕДМОВА

Розроблено проектною групою у складі:

1. **Дрель Віктор Федорович**, кандидат біологічних наук, доцент, директор навчально-наукового інститута торгівлі, обслуговуючих технологій та туризму ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

2. **Сєногонова Людмила Іванівна**, кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

3. **Омельченко Наталія Володимирівна**, кандидат технічних наук, професор кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

4. **Браїлко Анна Сергіївна**, кандидат технічних наук, доцент кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» – гарант програми.

1. Профіль освітньої програми «Товарознавство та експертиза в митній справі» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

1. Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», навчально-науковий інститут торгівлі, обслуговуючих технологій та туризму, кафедра товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Ступінь вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Обмеження щодо форм навчання	Немає
Освітня кваліфікація	Бакалавр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Кваліфікація в дипломі	Ступінь вищої освіти – Бакалавр Спеціальність – 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Освітня програма «Товарознавство та експертиза в митній справі»
Офіційна назва освітньої програми	Товарознавство та експертиза в митній справі
Тип диплома та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС, термін навчання 4 роки
Наявність акредитації	Акредитаційна комісія України. Сертифікат про акредитацію, серія НД № 1389655 до 01 липня 2026 року
Цикл/рівень	НРК України – 7 рівень, FQ-EHEA – перший цикл, EQF-LLL – 6 рівень
Передумови	Повна загальна середня освіта
Мова (и) викладання	Українська мова
Термін дії освітньої програми	Відповідно до ліцензії дійсної до 01.07.2026
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	luguniv.edu.ua

2. Мета освітньої програми

Підготовка висококваліфікованих фахівців, які володіють сучасними теоретичними знаннями, вміннями та практичними навичками у професійній сфері, зокрема, здатних: застосовувати їх у своїй професійній діяльності, проявляти ініціативу та підприємливість, запроваджувати інноваційні підходи, знання та розуміння організації зовнішньоекономічної діяльності, зокрема, митної справи, у підприємницьких, торговельних та біржових структурах, готовність використовувати сучасні досягнення науки і передові технології виробництва продукції під час здійснення експертної діяльності, науково-дослідних робіт у сфері підприємництва та торгівлі, ініціювати заходи щодо збереження навколишнього природного середовища та здійснення безпечної діяльності.

3. Характеристика освітньої програми

Опис предметної області

Галузь знань – 07 Управління та адміністрування
Спеціальність – 076 Підприємство, торгівля та біржова діяльність
Освітня програма (ОП) «Товарознавство та експертиза в митній справі»
Обов'язкові компоненти – 180 кредитів ЄКТС (75 % від загального обсягу ОП), вибіркові – 60 кредитів ЄКТС (25 % від загального обсягу ОП), практика – 18 кредитів ЄКТС (7,5 % від загального обсягу ОП), кваліфікаційна робота – 21 кредитів ЄКТС (8,75 % від загального обсягу ОП).
Освітня програма є професійною, де гуманітарні та соціально-економічні компоненти складають 52 кредитів ЄКТС (21,7 % від загального обсягу ОП), освітні компоненти професійної та практичної підготовки складають 188 кредитів ЄКТС (78,3 % від загального обсягу ОП), практики складають 18 кредитів ЄКТС (7,5 % від загального обсягу ОП).
Об'єкт вивчення: діяльність з організації та функціонування підприємницьких, торговельних та біржових структур, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів, а саме діяльність із виробництва, обігу, купівлі та продажу товарів на внутрішньому та зовнішніх ринках; фізичні та комерційні характеристики товарів, що мають значення для застосування тарифних та нетарифних заходів митного регулювання; взаємозв'язок виробника продукції зі споживачем, що забезпечує вирішення завдань управління якістю цієї продукції, її контролю та державного нагляду; потреби споживачів, що формують ринок товарів та послуг; проектування та розробка технічних вимог на нову продукцію та послуги; матеріально-технічне забезпечення, підготовка та розробка технологій виготовлення, виробництво, контроль та випробування для цілей

ідентифікації та експертизи; упакування, зберігання готової продукції; процеси, або (та) явища, або (та) матеріальні об'єкти, на які спрямована діяльність суб'єкта підприємницької діяльності пов'язана із забезпеченням та покращенням якості товарів та можливості реалізації їх на внутрішньому та зовнішніх ринках.

Теоретичний зміст предметної області: наукові теорії, положення, концепції, принципи підприємництва, торгівлі та біржової діяльності і методологія їхнього використання для організації та ефективного здійснення діяльності на внутрішньому та зовнішньому ринках, дослідження пов'язані з товаром та його споживними властивостями, класифікацією, маркуванням, кодуванням, а також визначенням та оцінюванням характеристик товарів і послуг і нормативно-правовим регулюванням у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності, у тому числі для цілей експертизи. Новітні технології виробництва вітчизняних та зарубіжних товарів, напрямів в розвитку асортименту різних товарних груп, товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності, основ стандартизації, метрології і управління якістю, сертифікації товарів, сучасних методів дослідження товарів, тари і упакування товарів, а також стану світового ринку товарів; організації та технології зовнішньої торгівлі; торговельної логістики, основ обліку та оподаткування, митної справи, правознавства, інформаційних технологій та систем в митній справі, технічних засобів митного контролю; безпеки життєдіяльності, а також конкретних умов діяльності підприємства.

Методи, методики та технології:

- загальнонаукові й спеціальні методи, професійні методики і технології, застосування яких дозволяє вирішувати практичні завдання з організації, ефективного функціонування та розвитку підприємницьких, торговельних і біржових структур, а саме, професійне володіння органолептичними (візуальний, нюховий, дотиковий, смаковий), вимірювальними (хімічні, фізичні, фізико-механічні, біологічні), реєстраційними, експертними методами; а також методами управління (аналіз, діагностика, прогнозування, планування), систематизації (класифікації, кодування, ідентифікації, узагальнення), стандартними методами дослідження.

Інструменти та обладнання: інформаційно-комунікаційні системи та технології, прилади та обладнання, необхідні для формування професійних компетентностей бакалавра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності (нормативно-

	<p>правова бази України офіційного веб-порталу Верховної Ради України; бізнес-портал «Леонорм» (електронні показники стандартів; класифікатори міждержавних стандартів та національних стандартів України); професійна довідкова система «Техексперт»; банк даних (банк термінів, стандарти у вільному доступі) Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості»; комплекс програм «MD-Office» («MDExplorer» та «MD Declaration»); цифрові бази даних науково-дослідного центру «Незалежна експертиза»; засоби вимірювальної техніки та обладнання вимірювальних (випробувальних), дослідних лабораторій (центрів).</p>
<p>Орієнтація освітньої програми</p>	<p>Освітньо-професійна програма спрямована на формування сучасних теоретичних знань, вмінь та практичних навичок для застосування їх у вирішенні комплексних професійних завдань у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності пов'язаних зі здатністю: формувати асортимент, здійснювати аналіз та оцінку асортиментної політики підприємства, проводити ідентифікацію, експертизу, виявляти і запобігати фальсифікації товарів; вибирати раціональні канали розподілу товарів, працювати з постачальниками і посередниками; аналізувати і прогнозувати кон'юнктури товарних ринків, їх сегментування і виявлення потреб; кодувати та декларувати товари; управляти якістю і асортиментом товарів вітчизняного та імпортного виробництва; розробляти технічні умови на нові види сировини і готової продукції; впроваджувати і забезпечувати розвиток систем управління якістю та безпечністю на підприємствах, оцінювати відповідність продукції відповідно до вимог міжнародних стандартів.</p> <p>Ключові слова: підприємництво, торгівля, матеріалознавство, технологія виробництва товарів, товарознавство, харчові продукти, нехарчова продукція, ідентифікація, технічне регулювання, стандарти, технічні регламенти, екологічні стандарти і норми, якість, фальсифікація, експертиза, контроль, інспектування, класифікація та кодування товарів, зовнішньоекономічна діяльність, митна справа, митно-брокерські послуги, захист прав споживачів.</p>
<p>Основний фокус освітньої програми та спеціалізації</p>	<p>Це комбінація загальної освіти в галузі підприємництва, торгівлі та біржової діяльності з поєднанням більш поглибленого спеціального (фахового) вивчення особливостей митного регулювання та експертного</p>

	<p>дослідження товарів, що переміщуються через митний кордон України.</p> <p>Об'єктами професійної діяльності бакалаврів підприємництва, торгівлі та біржової діяльності ОП «Товарознавство та експертиза в митній справі» у сферах виробництва та обігу, контролю, нагляду, інспектування та експертизи, управління якістю і безпечністю, митно-брокерських послуг є: продукція (сировина, напівфабрикат та готовий товар), її споживні властивості, фізичні та комерційні характеристики, технологія виготовлення, контроль, випробування, вимоги до упакування, зберігання та транспортування, класифікація, кодування, митне оформлення, ідентифікація та експертиза для різних цілей.</p>
<p>Особливості програми</p>	<p>Програма передбачає виробничі практики, а саме: з контролю якості на виробництві (4 семестр); з інспектування та контрольно-наглядової діяльності в торгівлі (6 семестр); митно-брокерської (8 семестр) у вимірювальних та випробувальних лабораторіях, відділах: технічного контролю, управління якістю, збуту, декларування товарів; торговельних оптових та роздрібних підприємствах, ринках, складах, біржах, інтернет-магазинах, торгово-промислових палат; органах державного нагляду та державної фіскальної служби</p>
<p>4. Придатність випускників працевлаштування та подальшого навчання</p>	
<p>Придатність до працевлаштування</p>	<p>Бакалавр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності зі спеціалізації «Товарознавство та експертиза в митній справі» може займати первинні посади відповідно до професійних назв робіт за Національним класифікатором України «Класифікатор професій ДК 003:2010», а саме:</p> <p>3119 – фахівець з технічної експертизи 3152 – інспектор з контролю якості продукції, інспектор з контролю якості та використання лісоматеріалів, інспектор з якості хлібопродуктів, плодоовочевих, технічних культур і продукції тваринництва 3411 – брокер 3415 –уповноважений контори з імпорту худоби 3417 – оцінювач, оцінювач (експертна оцінка майна), оцінювач-експерт 3419 – інспектор торговельний, інспектор-товарознавець, товарознавець 3422 – агент з митного оформлення вантажів та товарів, агент з передачі вантажу на прикордонній станції (пункті), агент із замовлень населення на перевезення 3439 – інспектор з інвентаризації, інспектор-ревізор 3441 – інспектор митний</p>

	<p>3449 – інспектор державний, інспектор державний з якості товару та торгівлі, інспектор державний із закупівлі та якості сільськогосподарських продуктів, інспектор з експорту</p> <p>3491 – лаборант наукового підрозділу (інші сфери (галузі) наукових досліджень)</p> <p>4211 – контролер ломбарду, контролер-касир, контролер-ревізор</p> <p>4215 – контролер ринку</p> <p>International Standard Classification of Occupations 2008 (ISCO - 08):</p> <p>3311 – Brokers</p> <p>3315 – Valuers and Loss Assessors</p> <p>3322 – Commercial Sales Representatives</p> <p>3331 – Clearing and Forwarding Agents</p> <p>3351 – Customs and Border Inspectors</p> <p>3359 – Government Regulatory</p> <p>3257 – Environmental and Occupational Health Inspector and Associates</p> <p>4213 – Pawnbrokers and Money-lenders</p> <p>4227 – Survey and Market Research Interviewers</p>
Академічні права випускників	Продовження навчання для здобуття другого (магістерського) рівня. Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти. Здобуття освіти за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти.
5. Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	<p>Освітній процес побудований на принципах студентоцентрованого особистісно орієнтованого навчання на основі компетентнісного, системного, інтегративного підходів.</p> <p>Форми навчання: аудиторні (лекції, практичні заняття та семінари, лабораторні заняття, групові консультації); позааудиторні (індивідуальні консультації, виробничі практики).</p> <p>Методи навчання: абстрактно-дедуктивні, проблемно-пошукові, дослідницькі, пошукові, інтерактивні, практичні.</p>
Оцінювання	<p>Поточне та семестрове оцінювання навчальних досягнень здійснюється за національною шкалою, за 100-бальною шкалою та оцінками ЄКТС.</p> <p>Види контролю: поточний, модульний, підсумковий контроль, самоконтроль у таких формах: усне опитування, тестування знань та вмінь, письмові контрольні роботи, реферати тощо.</p> <p>Підсумкова атестація здобувачів вищої освіти здійснюється у формі захисту кваліфікаційної роботи.</p>

Вимоги до кваліфікаційної роботи	Кваліфікаційна робота спрямована на розв'язання теоретичних завдань та вирішення практичних проблем у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. У кваліфікаційній роботі не може бути академічного плагіату, фальсифікації та списування. Реферат кваліфікаційної роботи розміщується на офіційному сайті кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів.
6. Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 7. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.</p> <p>ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.</p> <p>ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
Спеціальні компетентності	СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 8. Здатність застосовувати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

СК 11. Здатність визначати споживні властивості, кількісний та якісний склад, технічні характеристики продукції, які дозволяють однозначно ідентифікувати класифікаційну приналежність продукції.

СК 12. Здатність брати участь в розробці проектів стандартів, методичних та нормативних матеріалів, технічної документації і в практичній реалізації розроблених проектів та програм; здійснювати контроль за дотриманням встановлених вимог, діючих норм, правил і стандартів.

СК 13. Здатність проводити експертизи з визначення якісних, кількісних та вартісних характеристик продукції вітчизняного та іноземного виробництва і оформлювати її результати.

СК 14. Здатність використовувати сучасні технічні засоби, інформаційно-комунікаційні технології, прикладне програмне забезпечення галузей митної справи у професійній діяльності.

СК 15. Здатність використовувати методи митно-тарифного і нетарифного регулювання для виконання та контролю зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів ринку.

СК 16. Здатність застосовувати на практиці законодавство України щодо митного декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України, використовувати професійні права та обов'язки митного брокера.

7. Програмні результати навчання

1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

3. Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.

4. Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

9. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.

10. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

14. Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.
17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.
18. Знати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній і біржовій діяльності.
19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.
20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

8. Ресурсне забезпечення реалізації програми

Кадрове забезпечення	<p>Наявність в університеті кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів, відповідальної за підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньої програми «Товарознавство та експертиза в митній справі»</p> <p>Виконання програми забезпечують науково-педагогічні (педагогічні) працівники, які працюють у навчальному закладі за основним місцем роботи або за сумісництвом і займаються вдосконаленням навчально-методичного забезпечення, науковими дослідженнями, підготовкою підручників та навчальних посібників.</p> <p>Проектна група зі спеціальності складається з: 1 кандидата наук, професора, 3 кандидатів наук, доцентів.</p> <p>Керівник проектної групи: доцент кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів, кандидат технічних наук Браїлко Анна Сергіївна.</p> <p>Всі науково-педагогічні працівники, залучені до реалізації освітньо-професійної програми мають науковий ступінь та/або вчене звання та/або мають підтверджений рівень наукової і професійної активності.</p> <p>Науково-педагогічні працівники один раз на п'ять років проходять стажування, що підтверджується відповідними посвідченнями, довідками та сертифікатами.</p>
Матеріально-технічне забезпечення	<p>Забезпеченість спеціалізованими приміщеннями для проведення навчальних занять та контрольних заходів; мультимедійним обладнанням для використання в навчальних аудиторіях; комп'ютерними робочими місцями, лабораторіями, засобами вимірювальної техніки, обладнанням, устаткуванням, необхідним для виконання навчальних планів.</p> <p>Наявність соціально-побутової інфраструктури: бібліотеки, у тому числі читального залу; пунктів харчування, актового та</p>

	спортивного залу, стадіону та спортивних майданчиків, медичного пункту. Забезпеченість здобувачів вищої освіти гуртожитком. Забезпеченість комплексом програм з митного законодавства: «MD-Office» («MDExplorer» та «MD Declaration») тощо.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Наявність: - опису освітньої програми; - навчального плану та пояснювальної записки до нього; - робочої програми з кожної навчальної дисципліни навчального плану; - комплексу навчально-методичного забезпечення з кожної навчальної дисципліни навчального плану; - програми практичної підготовки, робочих програм практик. Наявність методичних матеріалів для написання випускової кваліфікаційної роботи. Використання віртуального навчального середовища ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” та авторських розробок науково-педагогічних працівників.
9. Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Можлива (на загальних підставах у межах України). Навчання студентів за кредитно-трансферною системою, обсяг 1 кредиту – 30 год.
Міжнародна кредитна мобільність	Допускається перезарахування кредитів, опанованих в іноземних закладах вищої освіти, за умови їх відповідності набутим компетентностям.
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Навчання іноземних здобувачів вищої освіти проводиться на загальних умовах у межах ліцензійного обсягу спеціальності за умови попередньої мовної підготовки.

2. Перелік компонент освітньо-професійної/наукової програми та їх логічна послідовність

2.1.1 Перелік компонент освітньої програми денної форми навчання

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти освітньої програми			
ОК 1	Історія України та української культури	5,0	екзамен
ОК 2	Українська мова за професійним спрямуванням	5,0	залік, екзамен
ОК 3	Іноземна мова за професійним спрямуванням	7,0	залік, екзамен
ОК 4	Філософія	5,0	екзамен

ОК 5	Пропедевтика та інформаційні технології	5,0	залік
ОК 6	Охорона праці, основи медичних знань та цивільний захист	5,0	екзамен
ОК 7	Фізичне виховання	5,0	залік
ОК 8	Теорія та методи експертної діяльності	4,0	екзамен
ОК 9	Хімія	5,0	залік
ОК 10	Вища та прикладна математика	5,0	залік
ОК 11	Митна справа	9,0	залік, екзамен
ОК 12	Митні платежі та декларування	8,5	екзамен
ОК 13	Торговельне підприємництво	5,0	залік, екзамен
ОК 14	Товарознавство та експертиза харчових продуктів	10,0	екзамен
ОК 15	Товарознавство та експертиза нехарчової продукції	10,0	екзамен
ОК 16	Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності	5,0	екзамен
ОК 17	Мікробіологія	5,0	залік
ОК 18	Технічне регулювання	5,0	екзамен
ОК 19	Біржова діяльність	5,0	екзамен
ОК 20	Фізика	5,0	екзамен
ОК 21	Правознавство	5,0	екзамен
ОК 22	Облік і аудит	5,0	екзамен
ОК 23	Матеріалознавство та основи технології виробництва товарів	5,0	екзамен
ОК 24	Практика з контролю якості на виробництві	6,0	диф.залік
ОК 25	Практика з інспектування та контрольно-наглядової діяльності в торгівлі	6,0	диф.залік
ОК 26	Митно-брокерська практика	6,0	диф.залік
ОК 27	Курсова робота з товарознавства харчових продуктів	3,0	диф.залік
ОК 28	Курсова робота з товарознавства нехарчової продукції	3,0	диф.залік
ОК 29	Виконання кваліфікаційної роботи	21,0	залік
ОК 30	Захист кваліфікаційної роботи	1,5	диф.залік
Загальний обсяг обов'язкових компонент:		180	
Вибіркові компоненти освітньої програми			
<i>Вибірковий блок циклу загальної підготовки</i>			
ВБ 1.1.1	Екологія з основами екологічної етики	5,0	залік
ВБ 1.1.2	Соціологія		
ВБ 1.2.1	Політологія	5,0	залік
ВБ 1.2.2	Психологія		
ВБ 1.3.1	Основи безпеки та біозахисту	5,0	залік
ВБ 1.3.2	Правознавство		

<i>Вибірковий блок циклу професійної підготовки</i>			
ВБ 2.1.1	Зовнішньоекономічна діяльність	5,0	залік
ВБ 2.1.2	Товарознавство послуг		
ВБ 2.2.1	Ідентифікація та методи визначення фальсифікації товарів	5,0	залік
ВБ 2.2.2	Експертиза послуг		
ВБ 2.3.1	Штрихове кодування або	5,0	залік
ВБ 2.3.2	Товарознавство пакувальних матеріалів і тари		
ВБ 2.4.1	Національна система державного контролю	5,0	залік
ВБ 2.4.2	Технічні засоби митного контролю		
ВБ 2.5.1	Екологічні стандарти і норми або	5,0	залік
ВБ 2.5.2	Класифікація та кодування товарів у підприємницькій діяльності		
ВБ 2.6.1	Захист прав споживачів або	5,0	залік
ВБ 2.6.2	Експертиза документів		
ВБ 2.7.1	Експертна оцінка майна	9,0	залік
ВБ 2.7.2	Боротьба з контрабандою та порушення митних правил		
ВБ 2.8.1	Ідентифікація та атрибуція культурних цінностей	6,0	залік
ВБ 2.8.2	Безпечність споживчих товарів		
Загальний обсяг вибірових компонент:		60,0	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

2.1.2 Перелік компонент освітньої програми заочної форми навчання

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти освітньої програми			
ОК 1	Історія України та української культури	5,0	екзамен
ОК 2	Українська мова за професійним спрямуванням	5,0	залік, екзамен
ОК 3	Іноземна мова за професійним спрямуванням	7,0	залік, екзамен
ОК 4	Філософія	5,0	екзамен
ОК 5	Пропедевтика та інформаційні технології	5,0	залік
ОК 6	Охорона праці, основи медичних знань та цивільний захист	5,0	екзамен
ОК 7	Теорія та методи експертної діяльності	5,0	екзамен
ОК 8	Хімія	5,0	залік
ОК 9	Вища та прикладна математика	5,0	залік
ОК 10	Митна справа	9,0	залік, екзамен

ОК 11	Митні платежі та декларування	8,5	екзамен
ОК 12	Торговельне підприємництво	7,0	залік, екзамен
ОК 13	Товарознавство та експертиза харчових продуктів	10,0	екзамен
ОК 14	Товарознавство та експертиза нехарчової продукції	10,0	екзамен
ОК 15	Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності	7,0	екзамен
ОК 16	Мікробіологія	5,0	залік
ОК 17	Технічне регулювання	6,0	екзамен
ОК 18	Біржова діяльність	6,0	екзамен
ОК 19	Фізика	5,0	екзамен
ОК 20	Правознавство	5,0	екзамен
ОК 21	Облік і аудит	5,0	екзамен
ОК 22	Матеріалознавство та основи технології виробництва товарів	6,0	екзамен
ОК 23	Практика з контролю якості на виробництві	6,0	диф.залік
ОК 24	Практика з інспектування та контрольно-наглядової діяльності в торгівлі	6,0	диф.залік
ОК 25	Митно-брокерська практика	6,0	диф.залік
ОК 26	Курсова робота з товарознавства харчових продуктів	3,0	диф.залік
ОК 27	Курсова робота з товарознавства нехарчової продукції	3,0	диф.залік
ОК 28	Виконання кваліфікаційної роботи	21,0	залік
ОК 29	Захист кваліфікаційної роботи	1,5	диф.залік
Загальний обсяг обов'язкових компонент:		183	
Вибіркові компоненти освітньої програми			
<i>Вибірковий блок циклу загальної підготовки</i>			
ВБ 1.1.1	Екологія з основами екологічної етики	5,0	залік
ВБ 1.1.2	Соціологія		
ВБ 1.2.1	Політологія	5,0	залік
ВБ 1.2.2	Психологія		
ВБ 1.3.1	Основи безпеки та біозахисту	5,0	залік
ВБ 1.3.2	Правознавство		
<i>Вибірковий блок циклу професійної підготовки</i>			
ВБ 2.1.1	Зовнішньоекономічна діяльність	5,0	залік
ВБ 2.1.2	Товарознавство послуг		
ВБ 2.2.1	Ідентифікація та методи визначення фальсифікації товарів	5,0	залік
ВБ 2.2.2	Експертиза послуг		
ВБ 2.3.1	Штрихове кодування	5,0	залік
ВБ 2.3.2	Товарознавство пакувальних матеріалів і тари		

ВБ 2.4.1	Національна система державного контролю	5,0	залік
ВБ 2.4.2	Технічні засоби митного контролю		
ВБ 2.5.1	Екологічні стандарти і норми	5,0	залік
ВБ 2.5.2	Класифікація та кодування товарів у підприємницькій діяльності		
ВБ 2.6.1	Захист прав споживачів	5,0	залік
ВБ 2.6.2	Експертиза документів		
ВБ 2.7.1	Експертна оцінка майна	6,0	залік
ВБ 2.7.2	Боротьба з контрабандою та порушення митних правил		
ВБ 2.8.1	Ідентифікація та атрибуція культурних цінностей	6,0	залік
ВБ 2.8.2	Безпечність споживчих товарів		
Загальний обсяг вибіркового компонента:		57,0	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

*Згідно із Законом України "Про вищу освіту" студенти мають право на "вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу".

Заклади вищої освіти самостійно визначають механізми реалізації права студентів на вибір навчальних дисциплін (описується відповідним Положенням). Вибіркові дисципліни можуть формуватися у блоки, тоді студент вибирає блок дисциплін, після чого усі дисципліни блоку стають обов'язковими для вивчення. Рекомендується використовувати як блочні форми вибору, так і повністю вільний вибір дисциплін студентами.

2.2.1 Структурно-логічна схема освітньої програми денна форма навчання

Семестр	Освітні компоненти
1	Українська мова за професійним спрямуванням; Іноземна мова за професійним спрямуванням; Пропедевтика та інформаційні технології; Фізичне виховання; Охорона праці, основи медичних знань та цивільний захист; Хімія; Фізика; Вища та прикладна математика; Теорія та методи експертної діяльності.
2	Історія України та української культури; Українська мова за професійним спрямуванням; Іноземна мова за професійним спрямуванням; Фізичне виховання; Технічне регулювання; Правознавство; Облік і аудит; Митна справа.

3	<p>Іноземна мова за професійним спрямуванням; Фізичне виховання; Товарознавство та експертиза харчових продуктів; Мікробіологія; Митна справа; Матеріалознавство та основи технології виробництва товарів; Ідентифікація та методи визначення фальсифікації товарів або Експертиза послуг.</p>
4	<p>Охорона праці, основи медичних знань та цивільний захист; Фізичне виховання; Торговельне підприємництво; Товарознавство та експертиза харчових продуктів; Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності; Штрихове кодування або Товарознавство пакувальних матеріалів і тари; Курсова робота з товарознавства харчових продуктів; Практика з контролю якості на виробництві.</p>
5	<p>Фізичне виховання; Торговельне підприємництво; Товарознавство та експертиза нехарчової продукції; Біржова діяльність; Дисципліна 1 (Екологія з основами екологічної етики або Соціологія); Дисципліна 2 (Політологія або Психологія).</p>
6	<p>Філософія; Митні платежі та декларування; Товарознавство та експертиза нехарчової продукції; Національна система державного контролю або Технічні засоби митного контролю; Екологічні стандарти і норми або Класифікація та кодування товарів у підприємницькій діяльності; Практика з інспектування та контрольно-наглядової діяльності в торгівлі; Курсова робота з товарознавства нехарчової продукції; Дисципліна 3 (Основи безпеки та біозахисту або Правознавство).</p>
7	<p>Митні платежі та декларування; Захист прав споживачів або Експертиза документів; Експертна оцінка майна або Боротьба з контрабандою та порушення митних правил;</p>

	Виконання кваліфікаційної роботи.
8	Експертна оцінка майна або Боротьба з контрабандою та порушення митних правил; Ідентифікація та атрибуція культурних цінностей або Безпечність споживчих товарів; Митно-брокерська практика; Виконання кваліфікаційної роботи; Захист кваліфікаційної роботи.

2.2.2 Структурно-логічна схема освітньої програми заочна форма навчання

Семестр	Освітні компоненти
1	Українська мова за професійним спрямуванням; Іноземна мова за професійним спрямуванням; Пропедевтика та інформаційні технології; Охорона праці, основи медичних знань та цивільний захист; Хімія; Фізика; Вища та прикладна математика ; Теорія та методи експертної діяльності.
2	Історія України та української культури; Українська мова за професійним спрямуванням; Іноземна мова за професійним спрямуванням; Технічне регулювання; Правознавство; Облік і аудит; Митна справа.
3	Іноземна мова за професійним спрямуванням; Товарознавство та експертиза харчових продуктів; Мікробіологія; Митна справа; Матеріалознавство та основи технології виробництва товарів; Ідентифікація та методи визначення фальсифікації товарів або Експертиза послуг.
4	Охорона праці, основи медичних знань та цивільний захист; Торговельне підприємництво; Товарознавство та експертиза харчових продуктів; Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності; Штрихове кодування або Товарознавство пакувальних матеріалів і тари; Курсова робота з товарознавства харчових продуктів;

	Практика з контролю якості на виробництві.
5	Торговельне підприємництво; Товарознавство та експертиза нехарчової продукції; Біржова діяльність; Дисципліна 1 (Екологія з основами екологічної етики або Соціологія); Дисципліна 2 (Політологія або Психологія).
6	Філософія; Митні платежі та декларування; Товарознавство та експертиза нехарчової продукції; Екологічні стандарти і норми або Класифікація та кодування товарів у підприємницькій діяльності; Практика з інспектування та контрольно-наглядової діяльності в торгівлі; Курсова робота з товарознавства нехарчової продукції; Дисципліна 3 (Основи безпеки та біозахисту або Правознавство).
7	Митні платежі та декларування; Захист прав споживачів або Експертиза документів; Національна система державного контролю або Технічні засоби митного контролю; Експертна оцінка майна або Боротьба з контрабандою та порушення митних правил; Виконання кваліфікаційної роботи.
8	Експертна оцінка майна або Боротьба з контрабандою та порушення митних правил; Ідентифікація та атрибуція культурних цінностей або Безпечність споживчих товарів; Митно-брокерська практика; Виконання кваліфікаційної роботи; Захист кваліфікаційної роботи.

2.3. Форма підсумкової атестації здобувачів вищої освіти

Форма атестації здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня	Атестація здійснюється у формі публічного і відкритого захисту кваліфікаційної роботи бакалавра
Вимоги до кваліфікаційної роботи	Кваліфікаційна робота передбачає розв'язання спеціалізованої задачі та/або практичної проблеми з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,

(за наявності)	що характеризується комплексністю та невизначеністю умов
	Робота перевіряється на плагіат. Реферат кваліфікаційної роботи має бути розміщений на офіційному сайті кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів.
Вимоги до публічного захисту	Захист перед екзаменаційною комісією
Атестація завершується	<p>Видачею документу встановленого зразка про присудження першого (бакалаврського) рівня із присвоєнням:</p> <p><u>освітньої кваліфікації:</u> бакалавр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності</p> <p><u>кваліфікації в дипломі:</u></p> <p>Ступінь вищої освіти – Бакалавр Спеціальність – 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Освітня програма «Товарознавство та експертиза в митній справі»</p>

4.ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Таблиця 1

4.1. Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК (за 7-м рівнем, бакалаврським) зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньої програми «Товарознавство та експертиза в митній справі»

<p>Класифікація компетентностей за НРК</p> <p>Компетентності</p>	<p>Знання</p> <p>Зн1 Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень</p> <p>Зн2 Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності</p>	<p>Уміння</p> <p>Ум1 Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів</p>	<p>Комунікація</p> <p>К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності</p> <p>К2 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію</p>	<p>Автономія та відповідальність</p> <p>АВ1 Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах</p> <p>АВ2 Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб</p> <p>АВ3 Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності</p>
Загальні компетентності				
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Зн2	Ум1		АВ3
ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.	Зн1	Ум1	К2	АВ1
ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	Зн1		К2	

ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.	Зн1	Ум1	К2	АВ3
ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	Зн1	Ум1		АВ1
ЗК 7. Здатність працювати в команді.	Зн2	Ум1	К2	АВ2
ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.	Зн2	Ум1	К1	
ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.	Зн2	Ум1		АВ3
ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	Зн2	Ум1	К2	АВ3
ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності	Зн1	Ум1		АВ3

для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.				
Спеціальні компетентності				
СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.	Зн2	Ум1		АВ1
СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.	Зн2	Ум1	К1	АВ2
СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.	Зн1	Ум1		АВ1
СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.	Зн1	Ум1		АВ1
СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.	Зн2	Ум1	К2	АВ2
СК 8. Здатність застосовувати основи обліку та оподаткування в	Зн1	Ум1		

підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.				
СК 9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.	Зн1	Ум1		АВ3
СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
СК 11. Здатність визначати споживні властивості, кількісний та якісний склад, технічні характеристики продукції, які дозволяють однозначно ідентифікувати класифікаційну приналежність продукції.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
СК 12. Здатність брати участь в розробці проектів стандартів, методичних та нормативних матеріалів, технічної документації і в практичній реалізації розроблених проектів та програм; здійснювати контроль за дотриманням встановлених вимог, діючих норм, правил і стандартів.	Зн1	Ум1		АВ1
СК 13. Здатність проводити експертизи з визначення якісних, кількісних та вартісних характеристик продукції вітчизняного та іноземного виробництва і оформлювати її результати.	Зн2	Ум1	К1	АВ1
СК 14. Здатність використовувати сучасні технічні засоби, інформаційно-	Зн1	Ум1	К1	АВ1

комунікаційні технології, прикладне програмне забезпечення галузей митної справи у професійній діяльності.				
СК 15. Здатність використовувати методи митно-тарифного і нетарифного регулювання для виконання та контролю зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів ринку.	Зн2	Ум1	К1	АВ2
СК 16. Здатність застосовувати на практиці законодавство України щодо митного декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України, використовувати професійні права та обов'язки митного брокера.	Зн1	Ум1		АВ1

5. Перелік нормативних документів, на яких базується стандарт вищої освіти

А. Офіційні документи:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 №1556-VII [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. ESG [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf
4. ISCED (МСКО) 2011 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-2011-en.pdf>
5. ISCED-F (МСКО-Г) 2013 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fields-of-education-training2013.pdf>
6. Класифікатор професій (КП) станом на 01.10.2015 р. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://buhgalter911.com/res/spravochniki/klassifikprofessiy.aspx>
7. Класифікація видів економічної діяльності: національний класифікатор України КВЕД 009:2010 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://dtk.com.ua/show/0sid0177.html>
8. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2016 р. № 600 (зі змінами) [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-povidomlennya-2016-06-01-metodichnirekomendacziyi-shhodo-rozroblennya-stand>
9. Національна рамка кваліфікацій: Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>
10. Про затвердження зміни до національного класифікатора України ДК 003-2010: наказ Мінекономрозвитку України від 02.09.2015 р. № 1084 12 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://buhgalter911.com/ShowArticle.aspx?a=272508>

11. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>

12. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266: наказ МОН України від 06.11.2015 № 1151 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15>

Б. Корисні посилання:

13. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>

14. Tuning Educational Structures in Europe [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>

15. Національний глосарій 2014 [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/glossariy_Visha_osvita_2014_tempus-office.pdf

16. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти [Електронний ресурс]. – режим доступу: <file:///D:/Users/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigmHE.pdf>

17. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf

18. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/rozroblennya_osv_program_2014_tempusoffice.pdf